

TA202 EDUKACIJA IZ TRANSAKCIJSKE ANALIZE - SMJER PSIHOTERAPIJA

Vodič za (buduće) polaznike

**Dubravka Pešorda,
mag.psych., PTSTA-P**

Sadržaj

1. Uvod u edukaciju TA202	4
1.1. Uvodna riječ edukatorice	4
1.2. Uvod i korištenje vodiča	5
2. Uvjeti za pristup edukaciji	6
2.1. Formalno obrazovanje	6
2.2. Prijava na edukaciju	6
2.3. Seleksijski postupak	7
3. Struktura edukacijskog programa	9
3.1. Psihoterapijska edukacija (600 sati)	9
3.2. Supervizija (150 sati)	10
3.3. Klinička praksa (750 sati)	10
3.4. Profesionalni i osobni razvoj (500 sati)	10
3.5. CTA ispit - završna certifikacija	10
3.5.1. CTA pisani ispit	11
3.5.2. CTA usmeni ispit	13
4. Temeljne kompetencije TA psihoterapeuta	15
4.1. Opći zahtjevi	16
4.2. Terapeutski odnos	16
4.3. Teorija transakcijske analize	16
4.4. Ugovaranje	17
4.5. Planiranje – procjena i smjer tretmana	17
4.6. Provedba: proces psihoterapije	17
4.7. Vlastite osobine	17
5. Teme modula edukacije	19
1. godina – osnovni koncepti i samorefleksija	19
2. godina – temeljne postavke rada s klijentima	19
3. godina – rad s različitim kliničkim slikama	20
4. godina – rad s različitim kliničkim slikama	20
5. godina – priprema za CTA ispit (opcionalno)	20
6. Praćenje napretka edukanta	21
6.1. Individualni plan razvoja	21
6.2. Individualni razvojni razgovori	21
6.3. Pisani zadaci	22

6.3.1.	CCQ	22
6.3.2.	Snimke i komentirani transkripti terapijskog rada	22
6.3.3.	Završni esej.....	23
6.4.	Peer (sustručnjačka) evaluacija	23
7.	Osobna psihoterapija tijekom edukacije.....	25
7.1.	Uvjeti osobne psihoterapije	25
7.2.	Obvezni opseg osobne psihoterapije	25
7.3.	Cilj osobne psihoterapije u TA edukaciji	26
8.	Klinička praksa (rad s klijentima) i supervizija	27
8.1.	Ukupni zahtjevi kliničke prakse	27
8.2.	Obveze edukanta u radu s klijentima	28
8.3.	Supervizija	28
9.	Peer grupe	30
10.	Financijske obveze tijekom edukacije	32
Prilog 1:	Citiranje i referenciranje (Harvard stil)	33
Prilog 2:	Etički kodeks	36
Prilog 3:	Pravilnik o podnošenju i rješavanju etičkih prijava	48

1.Uvod u edukaciju TA202

1.1. Uvodna riječ edukatorice

Dragi edukanti i svi koji razmišljate o upisu,

Dobro došli u edukaciju iz transakcijske analize, ili možda - dobro došli istražiti bi li ovo mogao biti vaš sljedeći profesionalni korak. Bez obzira jeste li već dio programa ili tek promišljate o prijavi, ovaj vodič namijenjen je vama: da vam pruži jasnoću, strukturu i osjećaj što TA edukacija zapravo jest.

Transakcijska analiza nije samo teorijski okvir; ona je način razumijevanja ljudi, odnosa i dinamika koje oblikuju naš svakodnevni život. Edukacija iz TA poziv je na hrabrost, autentičnost i spremnost da se susretnemo sa sobom i drugima u odnosu- otvoreno, odgovorno i u OK–OK poziciji.

Ako ste se već prijavili na edukaciju, u narednim godinama učiti ćete kako koristiti TA na profesionalan, etičan i transformativan način. Razvijat ćete svoj identitet terapeuta kroz teoriju, praksu, superviziju i osobni rad, uz kontinuiranu podršku edukatora i kolega.

Ako tek razmišljate o upisu, ovaj vodič će vam pomoći da vidite što TA202 nudi: strukturiran i siguran prostor za osobni i profesionalni razvoj, visok standard edukacije, jasne zahtjeve, ali i snažnu podršku kroz cijeli proces. Ovdje možete steći jasniju sliku o očekivanjima, obavezama, strukturi edukacije i vrijednostima koje njegujemo.

Na ovom putu – bilo da ste već krenuli ili tek razmišljate o prvim koracima, niste sami. Drugi edukatori i supervizori i ja bit ćemo tu kao struktura, sigurnost i izazov: onoliko koliko svakom od vas treba da raste kao profesionalac, ali i kao osoba.

Hvala vam što ste odabrali- ili istražujete mogućnost da odaberete- ovaj put.

Do nekog budućeg susreta, srdačno vas pozdravljam,

Dubravka Pešorda, PTSTA-P
Voditeljica edukacije TA202

1.2. Uvod i korištenje vodiča

Ovaj vodič daje pregled standarda, smjernica, uvjeta i preporuka za edukaciju iz transakcijske analize (TA202) u Centru Madrugada. Usklađen je s relevantnim nacionalnim i međunarodnim okvirima i standardima hrvatske komore psihoterapeuta (HKPT), europske asocijacije za psihoterapiju (EAP) te europske i međunarodne asocijacije za transakcijsku analizu (EATA i ITAA)

Standardi etičkog djelovanja, profesionalne odgovornosti, zaštite podataka, ravnopravnosti i sigurnosti rada primjenjuju se na sve segmente edukacije.

Vodič predstavlja temeljni orijentir svim aktualnim i budućim edukantima. Ne zamjenjuje individualni rad s edukatorima i supervizorima, ali pruža definiranu strukturu i zajednički profesionalni okvir.

Transakcijska analiza u ovoj edukaciji promatra se kao integrativan, ugovorni, relacijski, kokreativni i razvojno utemeljen pristup psihoterapiji. Program TA202 namijenjen je stručnjacima koji žele steći ili produbiti psihoterapijske kompetencije u skladu s međunarodnim standardima TA zajednice.

U ovom vodiču ćete pronaći sve ključne elemente edukacije: strukturu programa, uvjete upisa, kriterije praćenja napretka, standarde supervizije i kliničke prakse, etičke okvire, upute za pisane radove te obaveze edukanta i uloge edukatora.

Za buduće edukante ovaj dokument daje realan uvid u ono što edukacija zahtijeva i pruža.

Cilj ovog vodiča je da vam pruži podršku u organizaciji vlastitog opterećenja tokom edukacije te da stvori temelje jasne i transparentne edukacije između polaznika i edukatorice.

Vodič će se s vremenom dopunjavati, ovisno o izmjeni TA standarda i profesionalnih pravilnika, o čemu ćete biti na vrijeme obaviješteni.

Uz ovaj osnovni vodič, svaka godina edukacije imat će **zaseban vodič**. Taj dokument sadržavat će detaljne informacije o modulima i predavačima te godine, teorijskim temama, preporučenoj literaturi, praktičnim zadacima, refleksivnim, kliničkim i supervizijskim obvezama te rokovima za njihovo izvršenje.

2. Uvjeti za pristup edukaciji

2.1. Formalno obrazovanje

Za upis u psihoterapijsku edukaciju iz transakcijske analize potreban je završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij u području:

- psihologije
- medicine
- socijalnog rada
- socijalne pedagogije
- edukacijske rehabilitacije
- pedagogije
- logopedije

ILI

Završen studij iz drugog područja uz završen program **propedeutike psihoterapije** u skladu sa standardima Hrvatske komore psihoterapeuta.

Diplome stečene izvan Republike Hrvatske priznaju se ako imaju službenu nostrifikaciju/priznavanje inozemnih kvalifikacija.

2.2. Prijava na edukaciju

Kandidat koji se prijavljuje na edukaciju TA202 treba ispuniti prijavnicu na linku: <https://forms.gle/YCDd84SYRC6wBM657> te joj priložiti:

- Životopis (profesionalno usmjeren, s naglaskom na rad s ljudima)
- Motivacijsko pismo, napisano prema uputama u prijavnom obrascu

Kao preduvjet prijave potrebno je poznavanje engleskog jezika na dovoljnoj razini za čitanje stručne literature i sudjelovanje na modulima stranih predavača.

Prije samog upisa važno je imati završenu uvodnu TA101 edukaciju ili položen TA101 ispit.

2.3. Seleksijski postupak

Seleksijski postupak provodi se individualnim razgovorom (uživo ili online) i uključuje razgovor o sljedećim aspektima:

Psihološka zrelost i kapacitet za psihoterapijsku edukaciju

Kandidat treba pokazati:

- sposobnost samorefleksije i rada na vlastitim procesima
- emocionalnu stabilnost i sposobnost regulacije u zahtjevnim temama
- spremnost za rad u grupi i zauzimanje OK–OK pozicije
- otvorenost za povratnu informaciju i osobni razvoj

O ovome se razgovara iskreno i transparentno, u duhu Odrasli–Odrasli komunikacije.

Funkcionalna sposobnost za sudjelovanje u edukaciji

Od kandidata se očekuje da mogu zadovoljiti zahtjeve edukacijskog procesa, uključujući:

- redovit dolazak na module
- osobnu psihoterapiju
- superviziju
- praktičan rad
- pisane i refleksivne zadatke
- sudjelovanje u grupnim procesima

Fizička, kognitivna ili psihička ograničenja **nisu** prepreka upisu, **osim** ako postoje jasni i objektivni razlozi zbog kojih kandidat ne bi mogao sudjelovati u ključnim dijelovima edukacije ili sigurno i odgovorno raditi s klijentima.

Kaznena i forenzička povijest

Kandidati su dužni prijaviti sve informacije koje mogu utjecati na profesionalnu etiku, sigurnost klijenata ili kasniju registraciju pri Hrvatskoj komori psihoterapeuta (HKPT). Edukacijska organizacija te informacije obrađuje u skladu s propisima o zaštiti podataka.

Upoznavanje s obavezama programa

Tijekom seleksijskog postupka s kandidatima se detaljno prolaze:

- vremenski i sadržajni zahtjevi
- financijske obaveze
- obaveza osobne terapije
- supervizijski zahtjevi
- dodatne edukacije
- uvjeti polaganja CTA ispita

- profesionalna registracija i članstva

Procjenjuje se i realna mogućnost kandidata da ostvari navedene uvjete.

Diskrecijsko pravo organizacije

Čak i kada kandidat zadovoljava formalne uvjete, edukacijska organizacija zadržava pravo ne prihvatiti ga u program.

Kandidati koji nisu primljeni dobivaju pismenu povratnu informaciju unutar mjesec dana. Povratna informacija sadrži jasno obrazloženje odluke te preporuke za razvoj ili uvjete za eventualnu ponovnu prijavu

3.Struktura edukacijskog programa

Edukacija iz transakcijske analize (TA202) organizirana je kao višegodišnji proces koji kombinira teorijsko učenje, kliničku praksu, superviziju, osobni i profesionalni razvoj, rad u grupi, refleksivne zadatke i kontinuirano etičko usavršavanje.

Edukacija obuhvaća četiri godine osnovnog psihoterapijskog obrazovanja, uz dodatne zahtjeve koji su potrebni za polaganje CTA ispita.

Ukupna edukacija prema TA202 programu sastoji se od **2000 sati**, raspoređenih u četiri glavna područja kako slijedi:

Tablica 1: Obavezni sati edukacije

Područje	Broj sati	Napomena
Psihoterapijska edukacija	600 sati	Minimalno 300 sati TA teorije i metodologije
Supervizija	150 sati	Minimalno 75 sati TA supervizije; minimalno 40 sati s glavnim supervizorom/mentorom
Rad s klijentima (klinička praksa)	750 sati	Minimalno 500 sati TA; minimalno 50 sati rada s grupama i/ili parovima te 50 sati s individualnim klijentima
Profesionalni i osobni razvoj	500 sati	Uključuje osobnu terapiju, seminare, radionice, edukacije i razvojne aktivnosti
UKUPNO:	2000 sati	

3.1. Psihoterapijska edukacija (600 sati)

Uključuje teorijske module i praktične radionice vezane uz psihoterapijski rad, u bilo kojem psihoterapijskom pravcu.

Edukacija TA202 obuhvaća **četiri godine** osnovnog psihoterapijskog školovanja. Svaka godina sastoji se od **10 modula**, a svaki modul traje minimalno **16 sati**, što nas dovodi do ukupno **640 sati** edukacije.

Službeno se zahtijeva **minimalno 600 sati psihoterapijske edukacije**, a razlika od 40 sati osigurava fleksibilnost u slučaju izostanaka, nadoknada ili dodatnih integrativnih sadržaja.

3.2. Supervizija (150 sati)

Supervizija je, osim iznimno, u vlastitoj organizaciji edukanta te nije uključena ni u satnicu niti u cijenu edukacije. Ukupno se zahtijeva **150 sati**, od čega:

- minimalno **75 sati** mora biti supervizija u TA modalitetu (PTSTA/TSTA),
- minimalno **40 sati** mora biti s glavnim supervizorom/mentorom za CTA ispit

3.3. Klinička praksa (750 sati)

Klinička praksa je također u vlastitoj organizaciji edukanta te se može ostvariti u suradnji s udrugama, savjetovalištima i raznim organizacijama ili u privatnoj praksi.

Obavezno je:

- minimalno **500 sati TA kliničkog rada**,
- minimalno 50 sati rada s parovima i/ili grupama i 50 sati rada s individualnim klijentima

3.4. Profesionalni i osobni razvoj (500 sati)

Profesionalni i osobni razvoj je također u vlastitoj organizaciji edukanta. Uključuje osobnu psihoterapiju, dodatne edukacije i seminare, stručne konferencije i radionice, rad u peer grupama i druge relevantne događaje.

Obavezno je:

- Minimalno **250 sati** osobnog iskustva **rada na sebi**, od čega minimalno **120 sati** **osobne psihoterapije**

3.5. CTA ispit - završna certifikacija

Iako TA202 edukacija traje četiri godine i uključuje sve potrebne segmente učenja, **službeni uvjeti za certifikaciju, upis u Komoru i sticanje naziva psihoterapeuta/savjetodavnog terapeuta** stječu se tek **polaganjem CTA ispita** (Certified Transactional Analyst). Edukacija TA202 priprema vas za CTA ispit, ali sam ispit i certifikacija regulirani su zasebno.

Ispit se provodi prema standardima EATA-e ili ITAA-e, a sastoji se od pisanog i usmenog dijela. Zahtijeva potpisan ugovor s glavnim supervizorom/mentorom te ispunjene gore navedene uvjete.

3.5.1. CTA pisani ispit

CTA pisani ispit sastoji se od **četiri jasno definirana dijela**, a svaki od njih ima točno određenu svrhu u procjeni kandidatove teorijske, kliničke i profesionalne kompetentnosti. Svrha pisanog rada je pokazati da je kandidat integrirao temeljne TA kompetencije, da radi etično i teorijski utemeljeno, te da može jasno prikazati svoj profesionalni razvoj i način rada.

U nastavku je prikazan opis svake sekcije.

3.5.1.1. Profesionalni autoportret (20% ispita)

U prvom dijelu pisanog rada kandidat predstavlja sebe kao profesionalca, svoj radni kontekst i način na koji djeluje kao transakcijski analitičar. Cilj je prikazati profesionalni identitet, odgovornost i integritet terapeuta, kao i uvjete u kojima radi.

Kandidat opisuje svoju profesionalnu titulu, radno okruženje, tip ustanove ili kontekst u kojem djeluje te svoj formalni opis posla. Važno je prikazati i timsku strukturu: tko su kolege, kakva je suradnja u organizaciji i koje je mjesto terapeuta unutar radnog sustava.

U ovom dijelu kandidat također opisuje populaciju s kojom radi: tko su njegovi klijenti, kako dolaze do njega, koje dijagnostičke kategorije najčešće susreće i koji su tipični obrasci upućivanja. Nadalje, prikazuje glavni fokus svoje profesionalne prakse i objašnjava doprinos transakcijske analize njegovom radu.

Potreban je i jasan prikaz **pravnog statusa** kandidata u zemlji u kojoj radi: koje uvjete ispunjava, koji zakonodavni okvir obvezuje terapeuta i na koji način štiti sebe i klijente. Kandidat navodi s kojim klijentima **ne bi radio** i zašto, te opisuje kako i kome bi takve klijente uputio. Ako terapeut nije liječnik, mora prikazati kako osigurava medicinsku konzultaciju kada je nužna te koje kriterije koristi u odlučivanju o potrebi takve upute.

Ovaj dio evaluatori koriste kao uvid u profesionalnu odgovornost, sposobnost postavljanja granica i jasnoću stručne uloge terapeuta.

3.5.1.2. Učenje tijekom TA edukacije i osobni razvoj (10% ispita)

Drugi dio rada fokusira se na profesionalni i osobni razvoj kandidata tijekom edukacije. Kandidat opisuje kako je transakcijska analiza utjecala na njegov profesionalni identitet, način razmišljanja i radnu praksu.

U ovom dijelu kandidat navodi razloge zbog kojih je izabrao TA edukaciju, kako je odluka o ulasku u TA školovanje oblikovala njegovu profesionalnu putanju i što mu je TA pristup donio u smislu kliničkih kompetencija, osobnog rasta i profesionalnog smjera.

Evaluatori posebno prate sposobnost kandidata da govori o izazovima tijekom edukacije i prakse — bilo da se radi o kliničkim dilemama, osobnim procesima ili supervizijskim iskustvima — te da pokaže kako su ga ti izazovi oblikovali.

Od kandidata se očekuje da reflektira kako su iskustva učenja i prakticiranja TA doprinijela formiranju njegovog identiteta kao psihoterapeuta i kao TA praktičara.

3.5.1.3. Studija slučaja (35% ispita)

Treći dio, ujedno i najopsežniji, jest detaljna studija slučaja ili projektnog rada. Kandidat ovdje prezentira kliničko razumijevanje, praktične sposobnosti i sposobnost integracije TA teorije.

Studija slučaja uključuje sve relevantne podatke o klijentu: dob, spol, obiteljski i radni kontekst, socijalne odnose i druge informacije koje su važne za razumijevanje procesa. Kandidat opisuje kako je klijent upućen, s kojim razlogom dolazi i kako je oblikovan početni okvir rada.

Slijedi prikaz radnog procesa: radi li se o individualnom, grupnom, bračnom ili obiteljskom radu; zašto je odabran upravo taj način rada; koliko dugo je terapija trajala i kojim ritmom su se odvijali susreti.

Važno je prikazati početni susret: koje probleme klijent prezentira, kakvo je njegovo opće stanje (mentalno, emocionalno, radno, medicinski relevantno), kako kandidat procjenjuje klijentovu situaciju i formira početnu dijagnostičku hipotezu.

U studiji se uključuje povijest klijenta u onoj mjeri u kojoj je relevantna: obiteljska povijest, razvoj, obrazovanje, značajni odnosi, medicinska povijest, seksualni odnosi, prethodne terapije i radni život.

Posebno važan dio jest **dijagnoza**, prikazana na dva načina:

1. **TA dijagnostika** — korištenje dva ili tri TA koncepta za opis sadašnje situacije,
2. **Dijagnoza prema nekom drugom sustavu** (DSM, ICD, ili drugi relevantan okvir).

Kandidat objašnjava kako je došao do dijagnoze, uključujući diferencijalnu dijagnostiku.

Slijedi razrada početnog i konačnog **terapijskog ugovora**, kao i prikaz sveukupnog tretmanskog plana: faze, ciljevi, očekivani proces i kriteriji napretka.

Najvažniji dio studije slučaja jest opis samog terapijskog procesa. Kandidat treba jasno prikazati što se događalo u terapiji, kako je primjenjivao TA koncepte i modele, koje intervencije je koristio i kako su klijent i terapeut međusobno reagirali. Kratki, konkretni transkripti interakcija koriste se kao ilustracije.

Pritom se posebno naglašavaju:

- povezanost između početnog problema i daljnjeg rada,
- procjena je li ugovor ispunjen, prema kojim kriterijima,
- rad s transferom i kontratransferom,
- korištenje supervizije,

- koncept „izlječenja“ (cure) u odnosu na ovaj slučaj,
- evaluacija ishoda terapije i opis eventualne promjene plana tijekom procesa.

Na kraju kandidat opisuje sadašnje stanje tretmana, procjenjuje promjene koje je klijent postigao te daje svoju profesionalnu prognozu.

Zaključno, navodi što je naučio radeći s tim klijentom i kako je taj rad doprinio njegovom profesionalnom razvoju.

3.5.1.4. *Teorija i literatura – šest odgovora na teorijska pitanja (35% ispita)*

U posljednjem dijelu kandidat odgovara na **šest teorijskih pitanja** koja pokrivaju ključne aspekte TA teorije i modela. Ovaj dio ispita procjenjuje dubinu teorijskog razumijevanja i sposobnost jasnog konceptualnog razmišljanja.

U odgovoru kandidat definira i opisuje koncept, analizira njegovo značenje i funkciju, povezuje ga s drugim TA konceptima te prikazuje kako se taj model koristi u psihoterapijskoj praksi. Primjeri moraju biti kratki, jasni i preuzeti prvenstveno iz prikazane studije slučaja; dodatni primjeri mogu biti korišteni kada je potrebno, ali moraju biti iz terapijskog konteksta.

Ovaj dio ispita evaluatori koriste kako bi procijenili kandidatovu teorijsku preciznost, jasnoću argumentacije, sposobnost razlikovanja sličnih koncepata te usklađenost s TA filozofijom i metodologijom.

Zaključno, CTA pisani ispit procjenjuje **tko je terapeut, kako se razvijao, kako radi i koliko dobro razumije TA teoriju**. Četiri dijela zajedno daju potpunu sliku kandidatove profesionalne kompetentnosti i čine temelj za daljnji pristup **CTA usmenom ispitu**.

3.5.2. *CTA usmeni ispit*

Usmeni ispit održava se pred ispitivačkom komisijom sastavljenom iskusnih TA ispitivača (CTA, PTSTA i/ili TSTA). Njegova je svrha procijeniti kandidatovu zrelost, stručnost i sposobnost da se prezentira kao kompetentan TA psihoterapeut. Ispit se odvija u profesionalnoj, ali kolegijalnoj atmosferi, gdje ispitivači očekuju dijalog, jasnoću i sposobnost kandidata da argumentirano govori o svom radu oslanjajući se na TA teoriju.

Usmeni ispit započinje uvodnim dijelom u kojem se kandidat i ispitivači upoznaju, a zatim prelaze na razgovor o pisanom radu i profesionalnom iskustvu kandidata. Nakon toga kandidat prikazuje **snimljene segmente svog stvarnog terapijskog rada**. Obično se prikazuju tri kratka snimljena segmenta (oko pet minuta svaki), pri čemu barem jedan mora prikazivati rad s grupom ili parom, a jedan s individuom, u skladu s međunarodnim standardima TA prakse.

Cilj snimki nije demonstrirati „savršen rad“, nego autentičan proces u kojem je vidljivo korištenje TA teorije, terapeutove odluke, relacijski stil i spremnost da se reflektira o onome što se

dogodilo. Nakon prikaza snimke slijedi **razgovor o procesu**, gdje ispitivači pitaju kandidata da objasni što je učinio i zašto, kako interpretira klijentove reakcije, koje je TA koncepte imao na umu i kako bi drugačije mogao pristupiti tom materijalu. Ovaj dio ispita posebno naglašava kandidatovu sposobnost integracije teorije i prakse.

Kandidat se treba prezentirati kao ravnopravan TA kolega – kompetentan, odgovoran i profesionalan. Ispitivači u obzir uzimaju i kandidatovu sposobnost jasne komunikacije, samorefleksije, držanja granica, procjene rizika i etičnosti.

Ako kandidat ne govori jezik ispita, dopušteno je koristiti prevoditelja. U tom slučaju važno je da kandidat ima iskustvo rada s prevoditeljem i dogovoren način komunikacije.

Nakon završetka razgovora, ispitivači procjenjuju kandidatov rad i donose odluku o prolasku ili odgodi.

4. Temeljne kompetencije TA psihoterapeuta

Temeljne kompetencije TA psihoterapeuta predstavljaju srž profesionalnog identiteta svakog transakcijskog analitičara. One opisuju *što* terapeut treba znati, *kako* treba djelovati i *kakvu* razinu osobne i profesionalne zrelosti treba pokazivati da bi radio etično, učinkovito i u skladu s filozofijom i metodologijom transakcijske analize. Kompetencije nisu samo popis znanja i vještina: one su **integrirani model terapeutskog funkcioniranja**, koji uključuje teoriju, praksu, etiku, osobni razvoj, refleksiju i profesionalnu odgovornost.

TA202 edukacija strukturirana je tako da se sve temeljne kompetencije razvijaju **postupno i sustavno** kroz teorijske module, iskustveno učenje, rad u manjim grupama, kliničku praksu, superviziju te osobni i profesionalni razvoj.

U svakoj godini edukacije naglasak je na drugačijem skupu kompetencija, ali se sve razvijaju paralelno - u dubinu i širinu. Edukacija je koncipirana tako da edukant stekne kapacitet za jasnu konceptualizaciju, preciznu procjenu, etičko djelovanje, relacijsku osjetljivost i autonomno profesionalno funkcioniranje.

Ove kompetencije bit će **redovito evaluirane tijekom edukacije**, i to kroz:

- **individualne razgovore** s edukatorom (dva puta godišnje ili po potrebi),
- **pisane zadatke** koji provjeravaju teorijsko razumijevanje i sposobnost primjene,
- **superviziju** koja procjenjuje kliničku praksu i refleksivnost,
- **grupne povratne informacije** u sklopu modula i vježbi,

Cilj redovite evaluacije nije samo praćenje napretka, nego i pružanje podrške, jasnoće i smjernica kako bi edukanti rasli u skladu s profesionalnim standardima TA.

Sve temeljne kompetencije moraju biti **jasno demonstrirane na CTA ispitu**, i u pisanom i u usmenom dijelu.

U pisanom ispitu kompetencije se prikazuju kroz profesionalni autoportret, izvještaj o učenju, studiju slučaja i teorijska pitanja.

U usmenom ispitu one se potvrđuju prikazom stvarnog kliničkog rada, argumentacijom terapijskih odluka i profesionalnom relacijskom prisutnošću tijekom razgovora s ispitivačima.

CTA ispit tako ne provjerava samo teorijsko znanje, nego potvrđuje da je kandidat kompetencije internalizirao, da ih može primijeniti fleksibilno, odgovorno i etički, te da djeluje kao autonomni TA psihoterapeut.

Sljedeći popis čini službeni standard kompetencija koje TA edukacija razvija, a CTA ispit procjenjuje u završnoj profesionalnoj kvalifikaciji.

4.1. Opći zahtjevi

- Razumije teoriju TA i njezinu primjenu u psihoterapiji s pojedincima, parovima, obiteljima i grupama, ovisno o potrebi.
- Procjenjuje klijenta i donosi informiranu odluku o uključivanju u tretman, uključujući ažurirano znanje o drugim mogućnostima tretmana, te prenosi klijentu različite opcije uz spremnost da pomogne u odabiru daljnjeg postupanja.
- Pozna i razumije kodeks etike i procedure za pritužbe UTA / EATA / ITAA, te pokazuje etičku i profesionalnu kompetentnost u praksi, uključujući i rad unutar zakonskih okvira psihoterapije u regiji djelovanja
- Pokazuje sposobnost pozicioniranja TA unutar šireg polja psihoterapije.
- Ima svijest o značenju i implikacijama kulturne i društvene raznolikosti i različitosti, kako unutar tako i izvan prostorije za savjetovanje.

4.2. Terapeutski odnos

- Pokazuje poštovanje prema sebi i drugima.
- Pokazuje razumijevanje važnosti terapijskog odnosa i terapijskog saveza u njezinu potencijalu za promjenu, njezine prirode i razlike u odnosu na druge vrste odnosa.
- Pokazuje empatičnu osjetljivost i razumijevanje klijenta, njegovih simptoma i samospustavajućeg skripta, te sposobnost prenošenja tog razumijevanja klijentu.
- Pokazuje kapacitet za razumijevanje fenomenologije druge osobe i vlastitog referentnog okvira, bez gubitka kontakta s vlastitim iskustvom.
- Pokazuje sposobnost samorefleksije i korištenje te samosvijesti u prikladnom samootkrivanju.
- Pokazuje razumijevanje razvojnih pitanja, transfera i kontratransfera te sposobnost korištenja TA-a za uspješno adresiranje istih. To uključuje spremnost da se dopusti razvoj transfera u odnosu terapeut-klijent, te prikladno i terapeutsko nošenje s regresivnim stanjima klijenta. Također uključuje razumijevanje vlastitog kontratransfera i ograničenja koja on može stvarati, te sposobnost konstruktivnog korištenja istog.
- Ponaša se s poštovanjem prema sebi i drugima, uključujući osjetljivost na različite referentne okvire, kulture i društvene norme, te uzima u obzir njihov utjecaj na odnos u savjetodavnom kontekstu.
- Pokazuje snagu, zaštitu i dopuštenje te razumije njihovu važnost.
- Komunicira kongruentno u interakcijama.

4.3. Teorija transakcijske analize

- Jasno izražava razumijevanje osnovne TA teorije i njezine primjene u kliničkoj praksi, uključujući strukturnu analizu, transakcijsku analizu, analizu igara, reketa i skripta, kao i razvojne faze djeteta i odrasle osobe.
- Opisuje primjenu različitih pristupa unutar TA i pokazuje znanje o novijim razvojnim smjerovima, uključujući sličnosti i razlike između pristupa.
- Pokazuje razumijevanje TA teorija grupnih procesa.
- Daje intervencije koje se mogu objasniti prema TA teoriji i praksi.

4.4. Ugovaranje

- Pokazuje razumijevanje potrebe za jasnim ugovorima i sposobnost pregovaranja o njima.
- Pokazuje sposobnost pregovaranja s klijentom kako bi se došlo do zajedničkog razumijevanja rada koji se treba obaviti te formuliranja odgovarajućeg ugovora o tretmanu. To uključuje razumijevanje i poštivanje razlike između ugovora za društvenu kontrolu i ugovora za autonomiju koji omogućuju intrapsihičku i interpersonalnu promjenu uz rad na skripti.

4.5. Planiranje – procjena i smjer tretmana

- Opisuje sveobuhvatan sustav procjene i dijagnoze koristeći standardne TA koncepte.
- Pokazuje razumijevanje psihijatrijskih dijagnostičkih sustava koji se koriste u zemlji u kojoj djeluje (npr. DSM, MKB).
- Tumači iskustva klijenta koristeći TA koncepte, uz zadržavanje stava "Ja sam OK – Ti si OK".
- Pokazuje svijest o rizicima i štetnim faktorima za sebe, klijenta i druge te sposobnost odgovora na iste.
- Pomaže klijentu da prepozna i imenuje vlastite samosputavajuće obrasce mišljenja, osjećanja i ponašanja, te odluči želi li promjenu.
- Konceptualizira koristeći TA teoriju, kako bi razvio sveobuhvatan plan tretmana temeljen na konkretnim pitanjima koja se trebaju adresirati.

4.6. Provedba: proces psihoterapije

- Pokazuje sposobnost točnog fenomenološkog opažanja klijenta i korištenja tih opažanja kao temelja za terapijsku hipotezu povezanu s TA teorijom i filozofijom.
- Pokazuje sposobnost korištenja grupnog procesa kao učinkovite intervencije.
- Odabire intervencije koje odgovaraju fazi tretmana i ugovoru o tretmanu.
- Pokazuje sposobnost za pravovremene intervencije.
- Prepoznaje i procjenjuje pitanja skripte kako se pojavljuju tijekom sesije i adresira ih na prikladan način u skladu s fazom tretmana (npr. skriptni signali, pozivi na igre, diskontiranje, ponašanje vođeno drajverima).
- Pokazuje sposobnost procjene učinka intervencije i korištenje tih informacija za ažuriranje hipoteza i izbor daljnjih intervencija.
- Potiče klijentovu autonomiju i vlastite resurse.

4.7. Vlastite osobine

- Pokazuje predanost filozofiji transakcijske analize kroz vjerovanje u sposobnost pojedinca da preuzme odgovornost za sebe, razumijevanje njegovog načina bivanja i odgovor na njegovu sposobnost za rast i promjenu.
- Spreman je na etički intiman kontakt, uključujući prikladno samootkrivanje.

- Pokazuje predanost kontinuiranom osobnom i profesionalnom razvoju, posebno razvoju autonomije koja uključuje kapacitet za svjesnost, spontanost i intimnost.
- Prepoznaje vlastita ograničenja i ograničenja psihoterapijske prakse.
- Koristi intuiciju i kreativnost u odgovoru na terapijsku situaciju.
- Pokazuje razumijevanje snaga i ograničenja vlastitih resursa.
- Pokazuje sposobnost da pravovremeno traži pomoć i koristi je učinkovito.
- Pokazuje kapacitet za samorefleksiju.

5. Teme modula edukacije

1. godina – osnovni koncepti i samorefleksija

Uvod u TA i TA202 program; formiranje grupe i ugovaranje; povijest i filozofske postavke TA te uloga TA praktičara

TA kao teorija ličnosti - modeli i dijagnostika ego stanja

TA kao teorija komunikacije - analiza transakcija

TA kao teorija motivacije - bazične gladi, strukturiranje vremena i stroke ekonomija

Koju igru igramo? Psihološke igre i dramski trokut

Skriptna dijagnostika: skriptna matrica, pokretači i zabrane

Emocionalna komponenta skripta: reket sustav

Razvojne faze i privrženost

Psihičke smetnje kroz prizmu Cathexis škole: simbioza, otpisivanje i pasivno ponašanje; postavljanje granica

Evaluacija i refleksija prve godine kroz koncepte adaptacija ličnosti

2. godina – temeljne postavke rada s klijentima

Planiranje tretmana kao okvir rada s klijentom: što sve uzeti u obzir?

Plan za promjenu i zaštitu: terapijski ciljevi i ugovori; osobne i profesionalne granice

Uspostavljanje terapijskog saveza kroz metode integrativne TA

Dekontaminacija i jačanje Odraslog

Zastoji i njihovo razrješenje kroz rad na stolicama

Intervencije u TA psihoterapiji

Financije i financijski skript: odnos s novcem kroz prizmu TA

Kulturalni i politički kontekst u kojem se psihoterapija odvija

Posljedice traume i zanemarivanja u praksi: ovisnosti, disocijacija, bespomoćnost

Integracija, evaluacija i refleksija kroz koncepte transfera i kontratransfera

3. godina – rad s različitim kliničkim slikama

Primum non nocere: kako da psihoterapija ne bude štetna?

TA kao terapija odnosa: rad s parovima

Seksualnost, seksualni skript, odnos s tijelom i sram

Slika o tijelu i poremećaji prehrane

Anksioznost i anksiozni poremećaji u TA

Rad s manjinama - manjinski stres, kompleksna trauma i intersekcionalnost

Neurodivergentnost - kako drugačiji mozak oblikuje identitet?

Upravljanje rizikom - rad sa suicidalnošću, samoozljeđivanjem, nasiljem

Ekspresivne tehnike u TA psihoterapiji

Integracija i evaluacija znanja kroz istraživanje vlastitog identiteta kao terapeuta

4. godina – rad s različitim kliničkim slikama

Somatska TA - rad s tijelom

Terapijske grupe: formiranje i provedba

Poremećaji ličnosti - struktura i procesi

Rad sa snovima i fantazijama kroz TA

Reproduktivno mentalno zdravlje - reproduktivna priča, (ne)plodnost, gubici, trauma povezana s trudnoćom i porodom

Razumijevanje i rad s različitim rodovima, seksualnim orijentacijama i načinima vezivanja

Egzistencijalističke teme u TA - smrt, smisao i izolacija

Podrška pri gubitku i tugovanju; završeci u životu i terapiji

Završni modul: evaluacija i certifikacija kroz ekološku TA

5. godina – priprema za CTA ispit (opcionalno)

Razumijevanje ITAA/EATA priručnika o pismenom i usmenom ispitu

Teorijske rasprave

Davanje povratnih informacija o pisanju

Referenciranje i formatiranje

Odabir klijenata i snimki

Priprema zapisnika i transkripata

Organiziranje probnih ispita

Emocionalna podrška i upravljanje tjeskobom oko procesa.

Teme su okvirne i podložne promjeni.

6. Praćenje napretka edukanta

6.1. Individualni plan razvoja

Individualni plan razvoja je dokument koji služi kao okvir za praćenje profesionalnog i osobnog napretka tijekom edukacije iz transakcijske analize. Namijenjen je edukantima i edukatorima kao alat za refleksiju, usmjeravanje učenja, postavljanje ciljeva i procjenu kompetencija u skladu s fazom edukacije i profesionalnim standardima TA psihoterapije.

Ovaj plan potiče edukante na:

- kontinuiranu **samorefleksiju** o vlastitom razvoju kao terapeuta,
- jasno **identificiranje kompetencija** koje se razvijaju tijekom edukacije (teorijsko razumijevanje, kliničke vještine, rad na sebi, etika, profesionalni identitet),
- postavljanje **konkretnih ciljeva** i razvojnih fokusa za naredno razdoblje,
- prepoznavanje izazova, područja za rast i potreba za dodatnom podrškom (supervizija, literatura, edukacije).

Edukant ispunjava individualni **dva puta godišnje**, prije individualnog razgovora s edukatorom. Tijekom razgovora koristi se kao temelj za dvosmjernu razmjenu povratnih informacija, evaluaciju napretka i postavljanje daljnjih razvojnih koraka. Trener može dopuniti plan vlastitim opažanjima i preporukama.

Cilj individualnog plana razvoja nije ocjena, već podrška u razvoju vašeg profesionalnog identiteta i integraciji znanja, iskustava i osobnog rada u siguran, etički i kompetentan psihoterapijski rad.

6.2. Individualni razvojni razgovori

Tijekom edukacije dva puta godišnje (u prosincu i lipnju) održavat ćemo individualne razvojne razgovore između svakog edukanta i edukatorice. Ti susreti služe kao prilika za zajedničku refleksiju, procjenu napretka i postavljanje daljnjih ciljeva unutar **individualnog plana razvoja**.

Na svakom razgovoru zajedno ćemo:

- pregledati već ostvarene ciljeve,
- identificirati aktualne izazove i potrebe za podrškom,
- postaviti konkretne razvojne ciljeve za naredno razdoblje,
- dopuniti i ažurirati individualni plan razvoja.

Cilj ovih razgovora je pružiti vam strukturiranu podršku u osobnom i profesionalnom razvoju, poticati integraciju transakcijske analize u vašu praksu te osnažiti vaš proces postajanja psihoterapeutom.

6.3. Pisani zadaci

6.3.1. CCQ

Svaki modul je popraćen popisom literature za kojeg se očekuje da ga edukant prouči prije modula. Za bolje razumijevanje i strukturiranje razmišljanja, za svaki članak ili poglavlje možete predati dokument zvan CCQ – Comment, Criticism, Question.

Sastoji se od tri kategorije:

Comment – Komentar

Što vam je bilo zanimljivo, korisno, jasno? Što vas je dotaknulo? Kako biste ovo mogli primijeniti u praksi? Kako se ovo uklapa u vaše dosadašnje znanje i iskustvo?

Criticism – Kritika

S čime se ne slažete? Što vam je bilo nejasno, nedovoljno objašnjeno ili zastarjelo? Koje biste dijelove teksta drugačije formulirali ili nadopunili?

Question – Pitanje

Koja pitanja su vam ostala otvorena? Što biste željeli dodatno istražiti ili pitati edukatoricu? Koji aspekt teme vas potiče na dublje promišljanje ili traži dodatna objašnjenja?

Iako nije obavezan niti će se numerički ocjenjivati, CCQ zapis je koristan alat u vašem učenju. Redovito pisanje ovih refleksija pokazuje vašu angažiranost, sposobnost kritičkog mišljenja i aktivno povezivanje teorije s vlastitim iskustvom i praksom. CCQ zapisi mogu pomoći edukatorici da bolje razumije vaša pitanja, interese i stil učenja, te da vam ponudi individualiziranu podršku tijekom edukacije. Također će poslužiti kao podloga za razgovore o napretku, rad u peer grupi ili superviziji, te kao priprema za pisane zadatke poput CTA ispita.

6.3.2. Snimke i komentirani transkripti terapijskog rada

Ovaj zadatak sastoji se od analize **10-minutnog audio isječka** tvog savjetodavnog ili terapijskog rada, popraćene transkriptom i esejem u kojem ćete reflektirati o procesu koristeći koncepte transakcijske analize.

Ovaj zadatak ponavljat će se svake godine edukacije, uz postupno povećanje razine složenosti i teorijske dubine.

Tijekom prve godine, prije početka rada s klijentima, ulogu klijenta u vježbama igrat će drugi edukanti. Analizirat ćete vlastitu izvedbu i procese koji se događaju između vas i „klijenta“, uključujući intervencije, reakcije, ego stanja i komunikacijske obrasce. U kasnijim godinama, nakon početka rada s pravim klijentima, koristit će se stvarne snimke iz vlastite prakse.

Fokus svake godine bit će usklađen s razinom edukacije. Zadatak pomaže razviti vještine samopromatranja, integracije teorije i prakse, formuliranja hipoteza, donošenja kliničkih odluka te reflektiranja o vlastitom stilu rada.

6.3.3. Završni esej

Završni esej je obvezan zadatak koji se predaje na kraju svake godine edukacije. Njegova svrha je integracija naučenih koncepata, promišljanje vlastitog procesa učenja i profesionalnog razvoja te primjena teorije transakcijske analize u osobni ili klinički kontekst.

Tema eseja mijenja se iz godine u godinu, u skladu s razinom edukacije i sadržajima koji su se tijekom godine obrađivali. Tako se u ranijim fazama naglasak stavlja na **osobnu refleksiju i primjenu osnovnih TA koncepata**, dok se u kasnijim fazama fokus može preusmjeriti na **studije slučaja, tematske preglede literature, analizu kliničkog materijala** ili druge oblike integrativnog pisanja.

Upute za konkretan zadatak i kriterije za pisanje bit će objavljene početkom svake edukacijske godine.

6.4. Peer (sustručnjačka) evaluacija

Peer evaluacija važan je dio profesionalnog razvoja u psihoterapijskoj edukaciji i sastavni je element TA pristupa učenju kroz odnos. U okviru edukacije, peer evaluacija služi kao siguran i strukturiran prostor u kojem edukanti mogu jedni drugima davati i primati povratne informacije o profesionalnim vještinama, terapijskom stilu i načinu funkcioniranja u grupi. Iako ne zamjenjuje evaluaciju koju provode treneri, peer evaluacija nadopunjuje formalno praćenje napretka i pomaže edukantima da jasnije sagledaju vlastite snage, izazove i „slijepe točke“.

Proces obično započinje dogovorom o zajedničkim pravilima: povjerljivost, međusobno poštovanje i održavanje OK–OK pozicije temelj su svakog evaluacijskog susreta. Edukanti se potiču da promatraju konkretna ponašanja, a ne osobine, te da povratne informacije formuliraju jasno, utemeljeno i s namjerom podrške razvoju. Peer evaluacija nikada nije kritika osobe nego profesionalni komentar o viđenim intervencijama, komunikacijskom stilu, odnosu s „klijentom“, upravljanju procesom ili korištenju TA koncepta u praksi.

Najčešće se provodi nakon vježbi u malim grupama ili demonstracija rada, tijekom sastanaka peer grupa ili na kraju modula u kojem je bilo mnogo praktičnog rada. Edukanti imaju priliku promatrati kolege u ulozi terapeuta, bilježiti zapažanja i kasnije ih iznijeti u formi konstruktivnog i dobro strukturiranog feedbacka. Uobičajeno se koristi pristup u tri koraka: što sam primijetio,

kako je to na mene utjecalo i koje mogućnosti vidim za razvoj. Ovakav način razmišljanja potiče svjesnost o procesu i olakšava integraciju povratne informacije u daljnji rad.

Svake godine ćete imati priliku dati i primiti povratnu informaciju od kolega iz grupe. Točan broj povratnih informacija će ovisiti o konačnom broju članova grupe.

7. Osobna psihoterapija tijekom edukacije

Osobna psihoterapija ključni je dio profesionalnog razvoja svakog TA psihoterapeuta. U skladu s tradicijom i standardima transakcijske analize, osobni terapijski proces pomaže edukantu da razumije vlastite obrasce, razvija autonomiju i integritet te prepoznaje kako osobna povijest i skriptni materijal oblikuju profesionalni rad i odnos s klijentima. Psihoterapeut u TA modalitetu može raditi odgovorno i etički samo ako istovremeno ulaže u vlastiti osobni razvoj.

7.1. Uvjeti osobne psihoterapije

Edukanti su tijekom edukacije obvezni sudjelovati u osobnoj psihoterapiji kod:

- **registriranog psihoterapeuta** (pri HKPT ili ekvivalentnom stranom tijelu)
- koji radi u skladu s etičkim standardima HKPT-a i/ili međunarodnih TA organizacija,
- i koji je profesionalno prihvatljiv i neovisno odabran od strane edukanta.

Osobni psihoterapeut **ne smije biti** istovremeno edukantov **glavni supervizor** ili osoba koja donosi odluke o njegovom napredovanju u edukaciji. Na početku edukacije edukatori s edukantom jasno razjašnjavaju granice između edukacije, terapije i supervizije, kako bi se osigurala etičnost, sigurnost i profesionalna distanca.

Edukantima se naglašava da **edukacijski moduli nisu osobna terapija**, nego prostor za učenje metodologije, teorije i kliničkih vještina. Iako se tijekom iskustvenih dijelova modula mogu pojaviti osobne teme, to nije zamjena za formalnu terapiju. Edukatori podupiru edukante u prepoznavanju vlastitih procesa i odgovornosti da ih obrade u odgovarajućem terapijskom okruženju.

Edukant je obavezan dostaviti **pisanu potvrdu o osobnoj psihoterapiji** u obliku kratkog izvještaja ili pisma koje potpisuje njegov terapeut. Izvještaj ne sadrži kliničke detalje, već potvrdu o učestalosti i kontinuitetu rada.

Edukator/mentor tijekom edukacije prati **utjecaj osobne terapije na profesionalni razvoj edukanta**, i po potrebi razgovara o potrebnom intenzitetu, učestalosti ili potencijalnim promjenama u terapijskom pristupu.

7.2. Obvezni opseg osobne psihoterapije

Za TA psihoterapijsku edukaciju traži se:

- **minimalno 120 individualnih seansi** osobne psihoterapije tijekom 4 godine
- te **dodatni osobni razvoj** kroz grupni rad, iskustvene radionice i/ili druge oblike psihoterapijskog rada.

Ove seanse ne smiju biti prigodne ili sporadične; očekuje se **kontinuirani i dugoročan proces** koji prati edukantov razvoj kroz edukaciju.

Grupni osobni rad moguć je samo ako je **jasno odvojen od edukacijskih modula**, s jasnom strukturom i voditeljem koji nije edukantov supervizor i/ili edukator.

Intenzitet osobne terapije varira ovisno o potrebama edukanta, no preporučuje se:

- redoviti susreti (npr. tjedno ili dvotjedno),
- pojačani rad tijekom izazovnih faza edukacije,
- otvoren odnos s terapeutom o profesionalnim dilemama koje se javljaju u praksi.

Edukatori će s edukantom razgovarati o tome odgovara li trenutna psihoterapija njegovim potrebama te, po potrebi, preporučiti promjenu pristupa, povećanje učestalosti ili dodatni oblik rada.

7.3. Cilj osobne psihoterapije u TA edukaciji

Kroz osobnu psihoterapiju edukant razvija:

- **samosvijest** o vlastitim obrascima, skriptu i unutarnjim procesima,
- **stabilnost i emocionalni kapacitet** za rad s različitim klijentima,
- **relacijsku osjetljivost** i razumijevanje dinamike transfera/kontratransfera,
- **autonomiju** kroz povećanu svjesnost, spontanost i intimnost,
- **etičku zrelost** i kapacitet za preuzimanje odgovornosti u terapeutskoj ulozi.

Osobna psihoterapija ključan je dio profesionalnog identiteta TA terapeuta i osigurava da kandidat na CTA ispitu može pokazati ne samo teorijsko i kliničko znanje, nego i **zrelu prisutnost, jasne granice, odgovornost i etičku svijest**.

8. Klinička praksa (rad s klijentima) i supervizija

Standardi psihoterapijske edukacije iz transakcijske analize (TA202)

Da bi započeli s kliničkom praksom, edukanti moraju zadovoljiti sljedeće uvjete:

- Prethodno iskustvo u području mentalnog zdravlja, neovisno o formi (rad, volontiranje, pripravništvo, savjetodavni rad i sl.).
- Najmanje **druga** godina edukacije, uz procjenu edukatora da edukant pokazuje potrebnu psihološku zrelost, emocionalnu stabilnost i profesionalnu odgovornost.
- Tijekom cijelog rada s klijentima edukant mora biti pod kontinuiranom supervizijom.

8.1. Ukupni zahtjevi kliničke prakse

Ukupna praksa tijekom edukacije iznosi minimalno **750 sati**, od čega je obvezno:

(1) Individualni psihoterapijski rad — minimum **50 sati**

- Rad s individualnim klijentima kroz jasno definirane terapijske ugovore.
- Minimalno jedan dugoročniji terapijski odnos radi učenja procesa, faza terapije i završavanja

(2) Rad s parovima i/ili grupama — minimum **50 sati**

Ovaj dio prakse može uključivati:

- partnersku ili obiteljsku terapiju
- vođenje malih terapijskih grupa
- strukturirane procesne ili tematske grupe s jasno definiranim ciljevima

(3) Preostalih 650 sati

Preostali sati mogu se ostvariti kroz različite formate psihoterapijskog rada:

- dodatni individualni rad
- dodatni rad s parovima ili grupama
- vođenje suportivnih, psihoedukativnih ili integrativnih grupa koje imaju jasnu terapijsku komponentu

Uvjet: svi sati moraju biti supervizirani, dokumentirani i jasno vođeni u skladu s TA kompetencijama.

8.2. Obveze edukanta u radu s klijentima

Edukanti su dužni:

- Jasno informirati klijente da rade pod supervizijom.
- Voditi urednu evidenciju svih kliničkih sati i supervizijskih sati.
- Osigurati adekvatne uvjete rada (prostor, povjerljivost, ugovoreni termin, sigurnost).
- Uspostaviti pisane i usmene terapijske ugovore u TA duhu.
- Poštovati etičke standarde, profesionalne granice i okvir djelovanja.

8.3. Supervizija

Ukupno je potrebno ostvariti minimalno **150 sati** supervizije tijekom edukacije.

Preporučuje se započeti superviziju i prije prvih kliničkih sati, kako bi edukant imao prostor za pripremu, razjašnjavanje očekivanja i obradu početne nesigurnosti.

Preporučeni **omjer** supervizije i kliničke prakse za edukante jest **1 sat supervizije za svakih 4 do 6 sata kliničke prakse**.

Supervizija može biti individualna ili grupna. Grupna supervizija ima maksimalno tri člana. U tom slučaju, ako svi članovi donesu materijal za superviziju, svakom se priznaju tri sata supervizije. Može se odvijati uživo ili online.

Supervizor mora imati određenu TA kvalifikaciju, tj. biti **PTSTA** (Provisional Teaching and Supervising Transactional Analyst) ili **TSTA** (Teaching and Supervising Transactional Analyst).

Osobni terapeut ne može istovremeno biti i supervizor. Edukator može biti i supervizor.

Edukant bira glavnog supervizora/mentora najmanje godinu dana prije predaje pisanog CTA ispita te s njim potpisuje ugovor. Za izlazak na ispit je s glavnim supervizorom potrebno odraditi minimalno 40 sati supervizije.

Osim toga, poželjno je uključiti i druge supervizore radi stjecanja šire slike i upoznavanja s različitim načinima rada.

Maksimalno 75 sati supervizije može biti ostvareno s kvalificiranim supervizorima koji nisu TA (npr. drugi psihoterapijski pravci).

Iako je moguće koristiti druge modalitete, preporučuje se da većina supervizijskih sati bude isključivo TA supervizija, radi kvalitete integracije teorije i razvoja TA kompetencija.

Edukanti slobodno biraju supervizora iz zemlje ili inozemstva. Edukatorica će ih uputiti na relevantne registre u kojima iste mogu pronaći.

Edukant je dužan supervizoru dostaviti ime i kontakt edukatora. U slučaju etičkih dilema, procjene sposobnosti za rad, procjene spremnosti za CTA i slično, edukator i supervizor mogu stupiti u kontakt, o čemu će edukant uvijek biti obaviješten.

Također, supervizor će edukatoru na kraju akademske godine podnijeti kratak izvještaj o edukantovom razvoju.

9. Peer grupe

Tijekom psihoterapijske edukacije, peer (sustručnjačke, intervizijske) grupe predstavljaju **oblik podrške i učenja među kolegama**. One su mjesto gdje možete slobodno razmjenjivati iskustva, promišljati o vlastitom razvoju i učiti iz odnosa s drugima.

Za razliku od formalne edukacijske ili supervizijske grupe, peer grupa je samostalno organizirana i vođena od strane samih polaznika. Upravo zato nudi jedinstven prostor za autentičan kontakt, vježbanje profesionalnih vještina i razvoj osobne odgovornosti.

Sati provedeni u peer grupi se upisuju u rubriku **Profesionalni razvoj**.

Zašto su peer grupe važne?

Peer grupe omogućuju:

- **Sigurno i neformalno okruženje** za dijeljenje osobnih doživljaja iz edukacije, prakse i života.
- **Razvoj emocionalne i profesionalne pismenosti** kroz iskrenu, ali podržavajuću povratnu informaciju.
- **Vježbanje komunikacijskih i facilitatorskih vještina** poput aktivnog slušanja, postavljanja pitanja, reflektiranja i vođenja razgovora.
- **Primjenu teorijskih koncepata u stvarnim situacijama**, osobnim i profesionalnim.
- **Jačanje osjećaja pripadnosti** unutar generacije i sustava edukacije.
- **Povećanje samosvijesti** o vlastitim obrascima ponašanja, emocijama i međuljudskim interakcijama.

Iako peer grupe nisu zamjena za superviziju, one mogu biti snažan resurs u razvoju **profesionalnog identiteta terapeuta**, osobne zrelosti i emocionalne otpornosti.

Kako formirati i održavati peer grupu?

Veličina grupe: 3 do 5 članova, po mogućnosti iz iste godine edukacije. Veća brojka otežava dubinsku razmjenu.

Frekvencija sastanaka: Idealno jednom mjesečno, u trajanju od 90–120 minuta. Sastanci mogu biti uživo ili online – kontinuitet je važniji od forme.

Način rada:

- Rotirajte **uloge voditelja** i zapisničara.
- Na početku svakog sastanka napravite **check-in**, a na kraju **refleksiju i check-out**.
- Dogovorite i poštujte **pravila rada**: povjerljivost, aktivno slušanje, izbjegavanje savjetovanja, poštivanje granica.

Teme sastanaka:

- Možete koristiti **zadane godišnje teme iz edukacije**, ali i donositi vlastite aktualne izazove, refleksije iz supervizije ili prakse.
- Neki sastanci mogu biti strukturirani (npr. rad na konkretnom slučaju), a drugi više otvoreni i procesni.

Savjet za uspješan rad

Peer grupa funkcionira najbolje kada svi članovi:

- **preuzimaju aktivnu odgovornost** za sudjelovanje i kvalitetu rada grupe,
- poštuju raznolikost stilova i osobnosti unutar grupe,
- njeguju **OK–OK poziciju** – uzajamno poštovanje i povjerenje,
- redovito **reflektiraju grupni proces** i po potrebi mijenjaju dogovore ili dinamiku.

Peer grupe često postanu prostor u kojem nastaju duboka prijateljstva, profesionalne suradnje i ključni uvidi. Nemojte ih shvatiti kao obavezu, već kao priliku.

10. Financijske obveze tijekom edukacije

Cijena same edukacije u akademskoj godini 2026./2027. iznosi **2 000€** za jednokratno plaćanje ili **2 400€** za plaćanje na rate (moguće do 12 rata). Centar Madrugada d.o.o. zadržava pravo povećanja cijene za naredne godine do 5% za svaku školsku godinu u odnosu na prethodnu.

U cijenu je uključeno:

- 10 vikend modula uživo (ukupno 160 sati edukacije)
- 3 webinar o praktičnim terapijskim vještinama (ukupno 12 sati edukacije)
- 2 individualna razgovora tijekom godine
- Pisani materijali za svaki modul
- Pristup materijalima na edukacijskom portalu
- Pristup knjižnici Centra Madrugada
- Osvježenja u pauzama tijekom modula uživo

Polaznici su također obvezni cijelo vrijeme edukacije biti učlanjeni u nacionalnu TA organizaciju (UTA) i međunarodnu organizaciju po izboru (EATA i/ili ITAA). Plaćanje članarine je osobna obveza edukanta.

Svaka od navedenih udruga samostalno određuje cijenu članstva te je istu potrebno pratiti na njihovim stranicama:

- UTA + EATA : <https://uta.hr/uclani-se/>
- ITAA: <https://itaaworld.com/membership/>

Hrvatska je dio ITAA-inog TALent programa što dovodi do dodatnih popusta na članstvo.

Također, navedenim organizacijama se prijavljuje i potpisivanje ugovora s glavnim supervizorom, kao i sam izlazak na CTA ispit, što se plaća prema njihovom cjeniku.

Osobna psihoterapija i supervizija tijekom edukacije su također osobna odgovornost edukanta te ćete dogovor oko cijene i načina plaćanja postići s odabranim psihoterapeutom/supervizorom.

Prilog 1: Citiranje i referenciranje (Harvard stil)

Citiranje je temeljni dio akademskog i stručnog pisanja. Njime pokazujemo odakle potječu ideje, poštujemo autorska prava, te omogućujemo čitatelju da provjeri korištene izvore i produbi vlastito razumijevanje teme. U edukaciji iz transakcijske analize posebno je važno citirati točno i dosljedno, jer se većina teorijskih koncepata temelji na radu ključnih autora (Berne, Steiner, Erskine, English, Hargaden, Johns i drugi).

Ovaj vodič koristi Harvard stil citiranja, tj. sustav autor–godina. To znači da se u tekstu navodi prezime autora i godina izdanja, a na kraju rada nalazi se cjelovit popis literature. Pravila vrijede za sve vrste radova: eseje, refleksije, prijave, istraživačke zadatke, komentirane transkripte i sve pisane radove unutar edukacije.

Citiranje u tekstu (in-text citations)

Osnovni oblik: (Prezime autora, godina)

Primjeri:

(Berne, 1964)

Skriptni sustav opisuje Steiner (1974)...

Prema Erskineu i Trautmannovoj (1995), razvoj identiteta odvija se unutar odnosa.

Izravni navodi (citati)

Kod doslovnog citata navodi se i stranica: (Autor, godina: stranica)

Primjer: "People are born OK" (Berne, 1972: p.15).

Ako je autor uklopljen u rečenicu:

Berne (1972: p. 15) navodi da su "people born OK".

Više autora

Dva autora: (Clark i Fiske, 2018)

Tri ili više autora: (Summers et al., 2016)

Više izvora u istom navodu: (Berne, 1961; Steiner, 1974; Erskine, 2010)

Ako se citira više radova istog autora iste godine, dodaju se slova: (Erskine, 1999a; Erskine, 1999b)

Sekundarni izvor ("prema")

Ako citirate autora kojeg niste direktno čitali, već ga nalazite u drugom izvoru (koristi se samo iznimno): (Berne, 1958, u: Stewart i Joines, 2012)

Popis literature (Reference list)

Na kraju rada nalazi se cjelovit popis svih izvora citiranih u tekstu, abecednim redom prema prezimenu autora. Naslovi knjiga i časopisa pišu se u italicu.

Knjiga: Prezime, Inicijal(i). (Godina). Naslov knjige. Mjesto: Izdavač.

Primjer: Berne, E. (1964). *Games People Play*. New York: Grove Press.

Knjiga s urednicima: Prezime, Inicijal(i). i Prezime, Inicijal(i). (ur.) (Godina). Naslov knjige. Mjesto: Izdavač.

Poglavlje u uredničkoj knjizi: Prezime, Inicijal(i). (Godina). "Naslov poglavlja". U: Prezime urednika, inicijali (ur.), Naslov knjige, stranice. Mjesto: Izdavač.

Primjer: Erskine, R. (2010). "Relational needs". U: Cornell, W. i Hargaden, H. (ur.), *Transactional Analysis: A Relational Perspective*, 23–43. London: Routledge.

Članak u časopisu: Prezime, Inicijal(i). (Godina). "Naslov članka". Naslov časopisa, volumen(broj), stranice.

Primjer: English, F. (1975). "What's in a script?". *Transactional Analysis Journal*, 5(4), 329–344.

Internetski izvori: Organizacija ili autor (Godina). Naslov dokumenta. Dostupno na: URL (pristupljeno: datum).

Primjer: EATA (2023). *Training and Examinations Handbook*. Dostupno na: <https://www.eatanews.org/> (pristupljeno: 12. 11. 2025.)

Citiranje grafičkih prikaza (slike, tablice, dijagrami, modeli)

Grafički prikazi također podliježu citiranju, uključujući slike, tablice, grafikone, dijagrame, TA modele preuzete iz tuđih materijala, fotografije ili ilustracije, grafičke prikaze adaptirane iz više izvora.

Svaki grafički prikaz mora imati broj i naziv (Slika 1, Tablica 1, Dijagram 1...).

Ispod prikaza navodi se Izvor: Autor, godina.

Ako je prikaz preoblikovan, navodi se “adaptirano prema”.

Svi izvori korišteni u grafičkim prikazima ulaze u popis literature.

Primjeri:

Preuzeti grafički prikaz: Slika 1. Ego stanja prema Bernu (1961).

Prilagođeni prikaz: Dijagram 2. Prilagođeni model skriptnog sustava; adaptirano prema Steiner (1974).

Autorski grafički prikaz: Slika 3. Vlastiti prikaz dinamike transakcija (Autor, 2025).

(Ako se temelji na tuđem teorijskom modelu, dodaje se i referenca izvornog autora.)

Internetski grafički prikaz: Slika 4. Prevalencija anksioznosti u Europi (WHO, 2023).

Kombinacija više izvora: Tablica 5. Usporedba TA kompetencijskih modela (EATA, 2023; UKATA, 2022).

U tekstu se prikazi navode prema njihovom **broju**: “Kao što prikazuje Slika 1...”, “U Tablici 3 vidimo...”, “Dijagram 2 prikazuje dinamiku skriptnog sustava...”

Ako je prikaz adaptiran prema nekom autoru: “Model prikazan u Dijagramu 2 adaptiran je prema Steineru (1974).”

Posebne napomene za TA edukante

- TA modeli uvijek se citiraju ako nisu potpuno originalni (ego stanja, skriptna matrica, igre, drivers, rackets...).
- Ako sami crtate dijagram prema konceptu drugog autora, navodite “prema” ili “adaptirano prema”.
- Ako je model zaista vaš (novo teorijsko tumačenje), označite ga kao Autor (godina).
- Citiranje je obavezno i za seminare, prezentacije i zadatke koji sadrže vizualne elemente.
- Izbjegavajte sekundarne izvore kad god možete — uvijek je bolje koristiti originalne TA autore.

Prilog 2: Etički kodeks

UDRUGA TRANSAKCIJSKE ANALIZE (UTA) preuzela je etički kodeks Europske udruge za transakcijsku analizu (EATA) kao krovne udruge europskih nacionalnih udruga transakcijske analize.

Etički kodeks UTA-e pruža smjernice za etični rad stručnjacima koji rade u psihoterapijskom, savjetodavnom, organizacijskom i obrazovnom području primjene transakcijske analize.

Etički kodeks služi za informiranje javnost o etičkim pravilima ponašanja članova/ica udruge. Usredotočuje se na kriterije profesionalnog etičnog ponašanja. TA vrijednosti i povezani etički principi osnova su za izgradnju etičnog ponašanja i prepoznavanje neetičnog ponašanja.

Etički kodeks je obvezujući temeljni dokument za sve članove/ice UTA-e. O njegovom donošenju i promijeni odlučuje se na Skupštini udruge.

Etički kodeks čine tri dijela: prvi dio predstavlja uvod koji definira etiku i opisuje glavne razloge stvaranja Kodeksa, drugi dio definira njegove temeljne vrijednosti i etička načela, a treći dio se odnosi na primjenu tih vrijednosti i načela u radu.

1. Opći etički okvir

1.1. Definicije etike

Etika[1] je u najširem smislu filozofska disciplina koja proučava čovjekova djela koja uključuju i moralnu namjeru i ljudsku volju. Etika[2] pretpostavlja sposobnost odabira vlastitog postupka. To uključuje mogućnost izbora prema vlastitim kriterijima (subjektivna etika) i uzimajući u obzir perspektivu drugih (intersubjektivna etika).

Deontologija (profesionalna etika) je proučavanje moralne obveze i zalaganja stručnjaka transakcijske analize da djeluju etično.

1.2. Osnovne pretpostavke

Postoji uska veza između etike i prakse[3]: ponašanje može biti etično ili ne, ovisno o tome potiče li ili ne vlastitu i dobrobit drugih.

Etika je opći radni okvir koji vodi praktičara[4] u pružanju profesionalne usluge i podupire praksu. Ne odnosi se isključivo na rješavanje teških i problematičnih situacija.

Etika prepoznaje vrijednosti koje pomažu ljudima da ostvare svoj potencijal kao ljudska bića. Vrijednosti podupiru etička načela kao smjernice za ostvarenje vrijednosti. Etička načela koja podupiru deontološke norme su smjernice za profesionalnu praksu.

1.3. Pristup Etičkom kodeksu

Etički kodeks UTA-e određuje temeljne vrijednosti. Te vrijednosti predstavljaju okvir za informiranje praktičara TA o njihovom osobnom i profesionalnom ponašanju u svrhu poticanja

dobrobiti osoba uključenih u profesionalni odnos, kao i okvir za izradu kriterija za etično i profesionalno ponašanje. Etički kodeks uključuje osnovne vrijednosti i srodna etička načela te ih koristi kao osnovu za kreiranje etične prakse za sva područja specijalizacije.

Deontološke smjernice (smjernice za profesionalnu etiku) nude niz propisanih pravila koja reguliraju ponašanje praktičara radi zaštite prava svakog klijenta[5]. Smjernice su strogo povezane sa nacionalnim pravnim propisima i specifične za različita područja specijalizacije.

Cilj Etičkog kodeksa i deontoloških smjernica je osiguravanje poštivanja ljudskih prava i hrvatskih zakona.

U Etičkom kodeksu primarno se naglašava važnost vrijednosti TA i etičkih načela u stvaranju referentnog okvira za upravljanje različitim situacijama, uključujući i one koje nisu opisane ovim Etičkim kodeksom.

Etički kodeks pruža širi kontekst općih vrijednosti, a ne samo pravila koja označavaju što se smije ili ne smije činiti, uzimajući u obzir vrijednosti i principe koji vode praktičare TA u njihovom radu.

U situacijama koje nisu obuhvaćene ovim Etičkim kodeksom, a mogu se dogoditi, rješavaju se sukladno vrijednostima i načelima TA.

1.4. Glavni ciljevi

1.4.1. Povećati svijest i razmišljanja praktičara TA u terminima etike (vrijednosti i načela, te normi i zabrana) kako bi se stvorio referentni okvir za analizu mogućih situacija.

1.4.2. Dati članovima jasan etički okvir s jasnim kriterijima koji će im pomoći u odabiru etičnih stavova te služiti kao obrazac za analizu pojedinih situacija.

1.4.3. Pomoći članovima da razumiju odnos između etičkih principa i općih vrijednosti TA na kojima su utemeljeni kroz primjere kako ne bi došlo do preadaptiranosti skupu pravila.

1.4.4. Pokazati nužnost samorefleksije i zalagati se za vrijednosti i etička načela koja pružaju širu sliku za razliku od skupa propisanih pravila i očekivanih ponašanja.

1.5. Obveze

UTA je članica EATA-e. Ovaj članak napisan je u dva dijela: prvi dio odnosi se na obveze UTA-e prema EATA-i, a drugi dio na obveze pojedinaca članova UTA-e prema EATA-i.

UTA kao i članovi UTA-e prihvaćaju i obvezuju se poštivati Etički kodeks EATA-e.

1.5.1. Obveze UTA-e prema EATA-i

UTA preuzima i prihvaća Etički kodeks EATA-e i obvezuje se:

- Napraviti vlastite deontološke smjernice koje se temelje na EATA-im deontološkim smjernicama profesionalne prakse sukladno:
- Etičkom kodeksu EATA-e

- Smjernicama profesionalne prakse EATA-e i ITAA-e
- Hrvatskim pozitivnim propisima
- Uzimajući u obzir različita područja specijalizacije i kulturološki aspekt.

Osigurati da svaki član/ica UTA-e ima pristup i koristi u svojoj praksi:

- Etički kodeks EATA-e
- Smjernice profesionalne prakse EATA-e i ITAA-e
- Nacionalni deontološki vodič
- Osigurati rješavanje situacija u kojima se utvrdi da se član/ica udruge ne ponaša sukladno nacionalnim deontološkim smjernicama, Etičkom kodeksu EATA-e i hrvatskim zakonima.

1.5.2. Obveze članova UTA-e

Član/ica UTA-e je preko udruge ujedno i član/ica EATA-e i prihvaća Etički kodeks EATA-e te se obvezuje da će Etički kodeks EATA-e:

- Koristiti kao referentni okvir za svoje etično razmišljanje te kao smjernice za rad.
- Slijediti deontološke smjernice (smjernice profesionalne etike) uzimajući u obzir svoju specifičnu profesiju i pozitivne hrvatske propise

Svaki član odgovoran je za svoje profesionalno ponašanje i svjestan je svoje obveze prema EATA zajednici.

Ukoliko neko ponašanje nije u skladu sa vrijednostima EATA-e i nacionalnim deontološkim smjernicama UTA ga je obvezna istražiti i procijeniti te odrediti sankcije ako je potrebno.

Svaki učitelj-trener TA obvezuje se raspraviti i držati se Etičkog kodeksa UTA-e i EATA-e u svim fazama svog treninga.

2. Osnovni etički kodeks

Etika je disciplina koja određuje temeljne vrijednosti kao smjernice za razmišljanje i ponašanje ljudskih bića.

Vrijednosti u egzistencijalnom i filozofskom smislu važne su za svakoga i pridonose svačijoj dobrobiti. Univerzalne su i nadređene kulturnim normama i pojedinačnom shvaćanju.

Etički principi nastaju iz vrijednosti i ukazuju na stavove potrebne da bi te vrijednosti postale dio profesionalne prakse. Zbog njihove prirode etičke principe potrebno je kulturalno prilagoditi (neki se principi drugačije iskazuju u različitim kulturama). Oni vrijede za sve osobe izravno ili neizravno uključene u odnos s praktičarom.

U ovom dijelu određene su i objašnjene specifične vrijednosti i etički principi. Vrijednosti imaju osnovni značaj za adekvatan ljudski razvoj, individualni i socijalni, i stoga se mogu smatrati

osnovnim ljudskim pravom. U skladu s tim, vrijednosti opisane u ovom Etičkom kodeksu slažu se s Općom deklaracijom o ljudskim pravima.

Etički principi su opisani u osnovnim crtama. Njih je potrebno koristiti u praksi uzimajući u obzir sve izravno i neizravno uključene osobe. Zbog toga je za svaki princip navedena lista mogućih etičnih ponašanja prema klijentu, samome sebi, edukantima, kolegama i zajednici.

2.1. Temeljne vrijednosti

Vrijednosti označavaju ono što je ključno za osobu kako bi promovirala i unaprijedila vlastiti rast i razvoj ali i osobni rast i razvoj drugih. Pozivaju se i nadovezuju na prirodne zakone koji otkrivaju kako se ljudi ponašaju s poštovanjem prema sebi i drugima. Identificirane vrijednosti u nastavku odnose se na ljudska prava i dio su Opće deklaracije o ljudskim pravima.

Ovaj referentni okvir usklađen je s egzistencijalnim i filozofskim stajalištem transakcijske analize. Priloženi popis moguće je proširivati pa ga članovi Udruge transakcijske analize ne bi trebali smatrati konačnim.

Uzevši u obzir cijeli spektar aktivnosti, temeljne vrijednosti su:

- Dostojanstvo ljudskih bića: Svako ljudsko biće je vrijedno, neovisno o spolu, socijalnom statusu, religijskom opredjeljenju, etničkom porijeklu, tjelesnom ili psihičkom zdravlju, političkim stavovima, seksualnoj orijentaciji itd.
- Pravo na samoodređenje: Svaka osoba je slobodna odlučivati o vlastitoj budućnosti unutar okvira zakona RH, razmotrivši vlastite potrebe i potrebe drugih. Svaka osoba može učiti iz vlastitog iskustva vladanja sobom, uzevši u obzir prirodu svijeta i slobodu drugih.
- Zdravlje: Tjelesna i psihička stabilnost je pravo svake osobe te ju je potrebno aktivno štiti.
- Sigurnost: Svaka osoba treba imati mogućnost istraživanja i razvoja u okolini koja omogućava osjećaj sigurnosti.
- Uzajamnost: Svaka osoba, s obzirom da živi i razvija se u interakciji s drugima, ima utjecaj na dobrobit drugih, te razvija međuovisnost s drugima kako bi izgradila vlastitu sigurnost i sigurnost drugih.

Ove vrijednosti su izravno međusobno povezane i utječu na praktičare TA u njihovom profesionalnom radu.

2.2. Temeljni etički principi

Zbog prirode vrijednosti i njihovog značaja u ljudskom životu, te kako bi mogli biti zagarantirani poštovanje i prava svake osobe, nužno je identificirati jasne smjernice za ponašanje izravno povezane s vrijednostima. Etički principi proizlaze iz vrijednosti i njihova namjena je da pokazuju kako djelovati u vlastitoj praksi u svrhu promocije dobrobiti, razvoja i rasta osobe. Oni su propisani i nude kriterije za etično ponašanje.

Koristeći vrijednosti kao početnu točku, moguće je odrediti nekoliko etičkih principa:

- Poštovanje
- Osnaženje
- Zaštita
- Odgovornost
- Predanost odnosu

Unutar pomažućih profesija etički principi se moraju odnositi na mnoge ciljne skupine kako bi utjecali na etično ponašanje.

Glavne ciljne skupine su:

- Klijenti
- Sam praktičar
- Edukanti
- Kolege
- Zajednica/okolina

TA praktičari će razmotriti sve vrijednosti proizašle iz etičkih principa te koristiti samouvid kako bi odlučili koji će stav zauzeti te kako će se ponašati sa svakom od ranije spomenutih ciljanih skupina. Praktičar će analizirati svaku situaciju, promisliti o utjecaju etičkih principa na vlastitu praksu, uzeti u obzir širok spektar faktora (klijenta, sebe, okolinu itd.) te odabrati najprimjerenija ponašanja.

Nakon kratke definicije spomenutih etičkih principa slijedi popis koji upućuje na važne aspekte svakog pojedinog. Ovo će omogućiti praktičaru da evaluiira situaciju i preuzme odgovornost za vlastiti izbor. Prvo, ovo su primjeri dobre prakse razvijeni kao odgovor na pojedini etički princip. Popis daje kriterije koji trebaju biti pretpostavljeni u prakticiranju TA. Svrha ovog popisa je da potakne praktičara na preispitivanje sebe kako bi mogao prenijeti princip u djelovanje. Ovo nije konačan popis, svaki praktičar će naći vlastiti odgovor pročitavši principe za svaku od temeljnih pet skupina. Ovaj proces će omogućiti praktičaru da razjasni razloge svog ponašanja.

Poštovanje svake osobe kao čovjeka, neovisno o specifičnim karakteristikama ili obilježjima.

Prema klijentima: praktičar će u potpunosti uzeti u obzir individualnu perspektivu svakog pojedinca i učiniti što je moguće kako bi je razumio. Praktičar će pomoći pojedincu da bude usklađen s vlastitom perspektivom. Praktičar će klijentu pružati najbolje moguće usluge. Praktičar će osigurati siguran i profesionalan prostor te će biti svjestan moći i snage koju njegova uloga nosi. Usmjerit će pažnju na kreiranje povjerljive atmosfere, izbjegavajući situacije koje mogu imati izrabljujući učinak prema bilo kome itd.

Prema sebi: praktičar će uzeti u obzir vlastitu perspektivu, teškoće i preferencije, konzultirati se s kompetentnim kolegama ili uputiti klijenta istima ukoliko se nađe u situaciji s kojom se nije voljan ili u mogućnosti nositi itd.

Prema edukantima: svjestan razine razvoja i učenja edukanata, učitelj će dati primjerenu podršku, pružiti sve potrebne resurse za učenje i biti spreman prilagoditi vlastiti stil poučavanja potrebama edukanata.

Prema kolegama: praktičar će održavati svjesnost o profesionalizmu kolega i, kada se pojave određena pitanja ili brige, direktno će se obratiti kolegama. Nakon što čuje odgovor, praktičar će donijeti neovisnu i samostalnu odluku o konkretnoj situaciji.

Prema zajednici: praktičar će uzeti u obzir specifičnosti kulture zajednice u kojoj se nalazi i neće pokušavati nametnuti vlastite vrijednosti i sl.

Osnaživanje koje naglašava važnost podržavanja i poticanja rasta svake osobe.

Prema klijentima: praktičar će u svome radu s biti predan razvoju svjesnosti klijenata o njihovom vlastitom dostojanstvu, odgovornosti, pravima itd.

Prema sebi: praktičar će se posvetiti cjeloživotnom obrazovanju u svom području specijalnosti kako bi proširio svoje znanje i pobrinuo se za vlastiti profesionalni i osobni razvoj i sl.

Prema specijalizantima: učitelj će sustavno ocjenjivati kompetentnost svojih edukanata te omogućiti rast i razvoj njihovog potencijala i dobrobiti itd.

Prema kolegama: praktičar će poštivati doprinose kolega i stvarati prilike za razvoj i širenje profesionalizma dijeleći kompetencije i znanja bez zavisti zbog tuđih otkrića i uspjeha.

Prema zajednici: praktičar će promišljati o široj dobrobiti zajednice, jednako kao i dobrobiti pojedinca.

Zaštita podrazumijeva brigu o sebi i drugima (kako fizički tako i psihički) imajući na umu jedinstvenost i vrijednost svih.

Prema klijentima: praktičar će ponuditi prikladne usluge svojim klijentima, pružajući sigurnu radnu okolinu (povjerljivost, fizička sigurnost, informirani pristanak za visokorizične procedure) te imati će na umu i uzimati u obzir eventualne destruktivne sklonosti klijenta. Neće sklapati niti održavati profesionalni ugovor kojeg mogu ugroziti druge aktivnosti ili odnosi. Održavat će povjerljivost čak i kada terapijski odnos završi, ali i informirati će klijenta o situacijama u kojima je povjerljivost nužno prekršiti itd.

Prema sebi: praktičar će voditi brigu o vlastitim vrijednostima i procesu učenja i odbiti rad u situacijama koje uključuju konflikt sa samim sobom ili zahtjevaju višu razinu kompetentnosti nego ju praktičar trenutno u mogućnosti pružiti. Brinut će o vlastitoj sigurnosti i odlučiti prekinuti terapijski odnos s klijentom ukoliko doživi neko fizičko ili psihičko stanje kojebi moglo utjecati na praktičarovu učinkovitost i kompetentnost u radu.

Prema edukantima: učitelj će ohrabrivati i poticati edukante da prepoznaju vlastite prednosti i ograničenja kako bi zaštitili sebe i klijente od neadekvatnih ili štetnih intervencija. Poticati će edukante da brinu o vlastitom osobnom i profesionalnom rastu, vodeći računa o njihovim osobnim stilovima rada i raspravljajući o osobnim temama ili teškoćama koje utječu na njihovu i tuđu sigurnost.

Prema kolegama: praktičar će biti voljan suprotstaviti se pogrdnim izjavama ili postupcima kolega.

Prema zajednici: praktičar će klijentima pružati usluge usklađene u potpunosti sa postojećim zakonima RH.

Odgovornost podrazumijeva svjesnost o posljedicama vlastitih postupaka u ulozi klijenta, učitelja, terapeuta, supervizora itd.

Prema klijentima: praktičar će s klijentom sklopiti jasne i razumljive ugovore i ponašati se na način da klijentu ne učini ništa nažao, posebno kada klijent nije u mogućnosti ili nije voljan funkcionirati autonomno i odgovorno. Ni na koji način neće iskorištavati klijenta ni zloupotrijebiti odnos, niti se ponašati tako da uzrokuje namjernu ili svjesnu štetu klijentu itd.

Prema sebi: praktičar će biti svjestan utjecaja vlastite pozicije na klijenta te oprezan u načinu odgovaranja na klijentove potrebe, sve kako bi poticao dobrobit i autonomiju klijenta te spriječio zloupotrebu odnosa.

Prema edukantima: učitelj će uzimati u obzir edukantovu potrebu za učenjem te mu osigurati potrebne alate i informacije. Ako edukant nije voljan promijeniti neetičnu situaciju, učitelj će ga s tim suočiti i odlučiti se za daljnji etični tijek postupanja.

Prema kolegama: praktičar će prihvatiti odgovornost za suprotstavljavanje kolegi ako ima razuman povod vjerovati da kolega postupa neetično, te će, ukoliko s njim ne postigne etično rješenje, kolegu prijaviti nadležnom

Prema zajednici: praktičar će smatrati svojom profesionalnom odgovornošću brinuti o psihičkom i fizičkom zdravlju svoje zajednice.

Predanost odnosu znači razvoj iskrenog interesa za klijentovu dobrobit.

Prema klijentima: praktičar će biti svjestan interpersonalnog svijeta pojedinca (klijentovog referentnog okvira) i vlastitog utjecaja na isti.

Prema edukantima/specijalizantima: učitelj će poučavati edukante da obraćaju pažnji i prihvaćaju interpersonalni svijet klijenata.

Prema kolegama: praktičar će se uključiti u konferencije i sl. te će dijeliti svoje spoznaje i dati svoj doprinos struci.

Prema zajednici: praktičar će biti svjestan i aktivan u životu svoje zajednice.

Kako bi donijeli etičnu odluku, praktičari se rukovode etičkim principima koji im omogućuju da procjenjuju različite situacije i odabiru ponašanja u skladu s tim principima. Ipak, moguće je da će se praktičar naći u nekoj situaciji u kojoj neće biti moguće pomiriti sve etičke principe. Bez obzira na poteškoće, od praktičara se očekuje da prouči specifičnu situaciju, sagleda je iz različitih gledišta i preuzme odgovornost za vlastitu odluku.

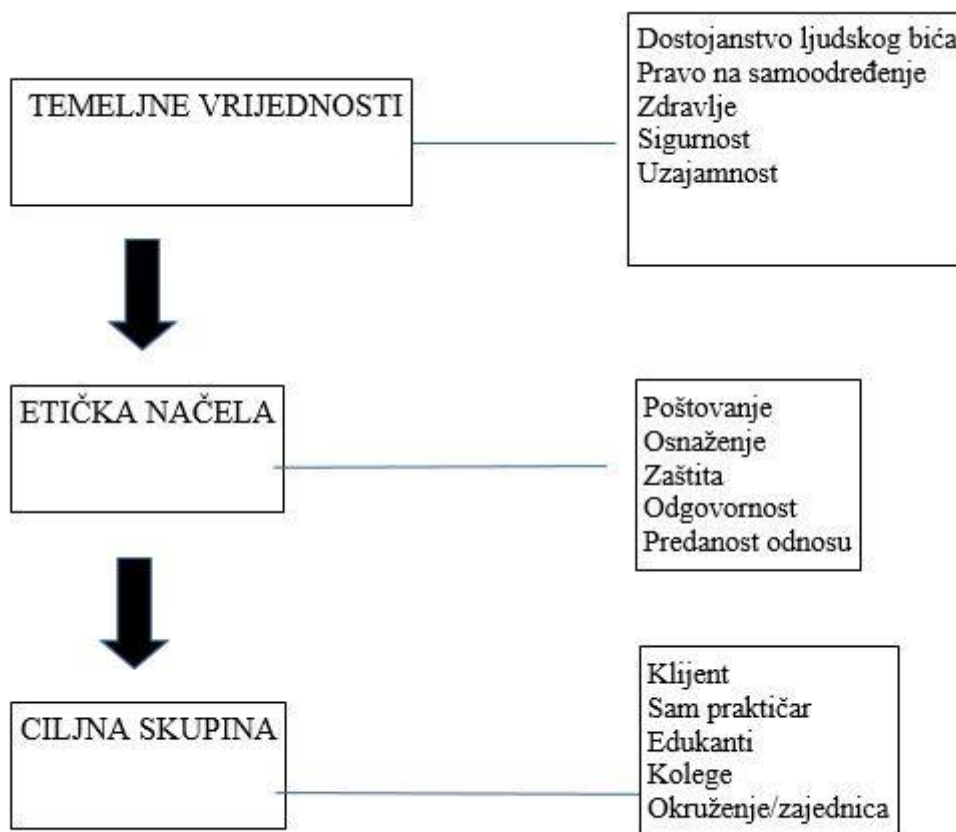

Sljedeći prikaz (Slika 1) sinteza je temeljnog Etičkog kodeksa. Korištene su 3 različite razine za procjenu situacije u teminima etike:

Prva razina: temeljne vrijednosti – univerzalne i primjenjive za svaku osobu.

Druga razina: etička načela- podložna kulturološkim tumačenjima i podrazumijevaju razlike u različitim zanimanjima.

Treća razina: ciljna skupina- osobe ili situacije koje se uzimaju u obzir u etičnoj praksi.

Slika 1. Sinteza temeljnog Etičkog kodeksa: tri razine analize za etičnu praksu.

3. Od Kodeksa do prakse

3.1. Uvod

Kao što je prethodno navedeno, ovaj Kodeks namjerava pružiti TA praktičarima referentni okvir kao pomoć pri razmatranju i analiziranju situacije u smislu etike, uzimajući u obzir složenost ljudske situacije. Na taj način praktičari će moći napraviti primjerene i prihvatljive profesionalne izbore, usredotočujući se na vrijednosti i načela, kao i na norme i zabrane. Kodeks naglašava

odgovornost praktičara u odlučivanju kako intervenirati u njegovom specifičnom području, tj. psihoterapijskom, savjetodavnom, obrazovnom ili organizacijskom.

Ovaj Kodeks naglašava važnost etičnog stava kojeg je potrebno pokazati kroz etično ponašanje. Namijenjen je široj primjeni u analiziranju situacija u kojima TA praktičar intervenira u svojoj praksi kako bi mogao pridonijeti rastu klijenta u njegovoj zajednici.

Bilo koji član EATA-e (1.5.2) obvezuje se da će koristiti Etički kodeks kao referencu u svojoj profesionalnoj praksi i da će ga integrirati u deontološke smjernice u skladu s nacionalnim zakonima.

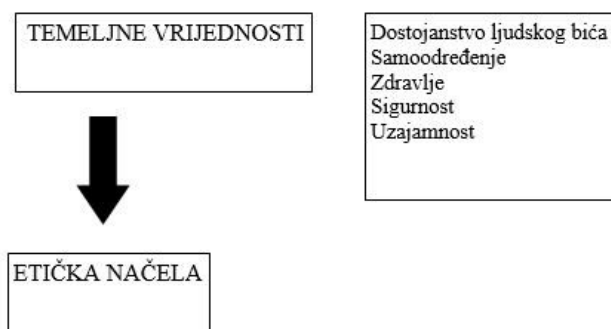
Ovaj kratki dio osmišljen je kao poveznica prema etičnoj praksi. Priložen je grafičko-tablični prikaz upotrebljiv u vizualizaciji složenosti koja je potrebna u primjeni Kodeksa u praksi.

Taj sustav za etičku procjenu predstavlja koristan alat svakom TA praktičaru u razvoju vlastitog razmišljanja u terminima etike i preuzimanju odgovornost za odabir odgovarajuće intervencije, kroz pažljivu i složenu analizu i procjenu situacije.

3.2. Sustav za etičku procjenu

Sljedeći grafički prikaz (Slika 2.) predstavlja ključne točke opisane u odjeljku II ovog EATA-inog Etičkog kodeksa. U osnovi je zasnovan na trećoj temeljnoj pretpostavci spomenutoj u odjeljku 1.2 ovog Kodeksa: Etika prepoznaje vrijednosti koje pomažu ljudima da ostvare svoj potencijal kao ljudska bića. Vrijednosti podupiru etička načela kao smjernice za ostvarenje vrijednosti. Etička Načela, koja podupiru deontološke smjernice, smjernice su za profesionalnu praksu.

CILJNA SKUPINA					
	Self- ja	Klijent	Edukanti	Kolege	Zajednica
Poštovanje					
Osnaživanje					
Zaštita					
Odgovornost					
Predanost u odnosu					

Slika 2: Mreža za etičku procjenu prema EATA-ovom etičkom kodeksu

Slika 2 prikazuje da temeljne vrijednosti predstavljaju osnovu i temelj za etička načela koja treba primjenjivati u praksi. Strelica od temeljnih vrijednosti do etičkih načela ilustrira potrebu da se najprije procijeni problem tj. situacija u smislu osnovnih vrijednosti. Sljedeći korak je utvrđivanje etičkih načela relevantnih za situaciju uzimajući u obzir područje primjene. Ovaj okvir biti će koristan za usmjeravanje intervencije u samoj praksi.

Donji dio Slike 2 sastoji se od dvodimenzionalne tablice koja naglašava i omogućuje vizualizaciju složenosti etičke procjene. Važno je razmotriti etička načela i različite ciljne skupine uključene u situaciju kako bi se utvrdilo gdje je potrebna posebna pozornost u intervenciji. Praktičari često moraju istovremeno voditi brigu o različitim ciljnim skupinama i načelima.

Prilikom odabira intervencija praktičar mora biti svjestan potencijalnih sukoba koji bi mogli nastati. TA praktičar donijet će svjesnu odluku procjenjujući ciljnu skupinu u određenoj situaciji (sebe, klijente, edukante, kolege, zajednicu) uzimajući u obzir uvjerenja, osjetljivosti, povijest, kulturu i vrijednosti pojedinaca ciljne skupine te utjecaj same odluke na njih.

3.3. Zaključak

Donošenje ispravne etičke odluke je često težak i ozbiljan proces. Ono proizlazi iz složenog djelovanja TA praktičara, koji u svojoj profesionalnoj praksi postavlja prioritete u značajnim

situacijama pažljivim promišljanjem obazirujući se pri tome na temeljne vrijednosti, etička načela i različite ciljne skupine.

Postavke ovog EATA-inog Etičkog kodeksa povećavaju odgovornost praktičara i znatno ih je teže slijediti nego kontrolnu listu normi ili zabrana budući da uzimaju u obzir složenost ljudskog života i posljedično tome važnost razmatranja vrijednosti, namjere, stavova, želja i strahova, zajedno s ponašanjima.

Dodatak: Članci Opće deklaracije o ljudskim pravima povezani s osnovnim vrijednostima

Čl. 1: „Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijješću te trebaju jedna prema drugima postupati u duhu bratstva.“

Čl. 2: “Svakome pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji bez razlike bilo koje vrste, kao što je rasa, boja kože, spol, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, imovina, rođenje ili drugi status. Nadalje, ne smije se praviti nikakva razlika na osnovu političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili područja kojemu neka osoba pripada, bilo da je to područje neovisno, pod starateljstvom, nesamoupravno, ili mu je na neki drugi način ograničen suverenitet.“

Čl. 3: “Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost.”

Čl. 18: “Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; to pravo uključuje slobodu promjene vjeroispovijedi ili uvjerenja i slobodu da pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.”

Čl.19: “Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; to pravo uključuje slobodu zadržavanja mišljenja bez uplitanja i slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg medija i bez obzira na granice.”

Čl. 22: “Svatko kao član društva ima pravo na socijalnu sigurnost i ovlašten je, putem državnih napora i međunarodne suradnje te u skladu s organizacijom i mogućnostima svake pojedine države, na ostvarenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava neophodnih za njegovo dostojanstvo i slobodan razvoj njegove osobnosti.“

Čl. 23: “(1.)Svatko ima pravo na rad, slobodan izbor zaposlenja, pravedne i primjerene uvjete rada i zaštitu od nezaposlenosti.

(2.) Svatko bez ikakve diskriminacije ima pravo na jednaku naknadu za jednak rad.

(3.) Svatko tko radi ima pravo na pravednu i primjerenu naknadu koja njemu i njegovoj obitelji osigurava život dostojan čovjeka i koja se prema potrebi dopunjuje drugim sredstvima socijalne zaštite.

(4.) Svatko ima pravo osnivati i pristupati sindikatima kako bi zaštitio svoje interese.”

Čl. 24: "Svatko ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razumno ograničenje radnih sati i periodični plaćeni dopust. "

Čl. 25: "(1.)Svatko ima pravo na životni standard koji odgovara zdravlju i dobrobiti njega samoga i njegove obitelji, uključujući prehranu, odjeću, stanovanje, liječničku njegu i potrebne socijalne usluge, kao i pravo na sigurnost u slučaju nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, udovištva, starosti ili nekog drugog nedostatka sredstava za život u uvjetima koji su izvan njegove kontrole.

(2.) Materinstvu i djetinjstvu pripada posebna skrb i pomoć. Sva djeca, bila ona rođena u ili izvan braka trebaju uživati istu socijalnu zaštitu."

Čl. 29: "(1.)Svatko ima obveze prema zajednici u kojoj je moguć slobodan i cjelovit razvoj njegove osobnosti.

(2.) U korištenju svojih prava i sloboda svatko može biti podvrgnut samo onim ograničenjima koja su utvrđena zakonom, isključivo radi osiguranja potrebnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih te radi ispunjenja pravednih zahtjeva morala, javnog reda i općeg blagostanja u demokratskom društvu.

(3.)Ta se prava i slobode ni u kojem slučaju ne smiju koristiti protivno ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda. "

[1] Dizionario delle idee, Sansoni, 1977, str. 392.

[2] U striktnom značenju etika je sinonim za moralnost („Ethos“ na grčkom i „Mos“ na latinskom znače običaji i navike) i odnosi se na sposobnost samoispitivanja kako bismo pronašli ispunjenje. Drugim riječima ponašamo se etički kada ispunjavamo svoj potencijal i uzimamo u obzir ispunjenje drugih.

[3] Praksa podrazumijeva profesionalni odnos pružanja pomoći koji se uspostavlja jasnim ugovorom između praktičara i klijenta. Podrazumijeva sva četiri područja specijalizacije: psihoterapijsko, savjetodavno, edukacijsko i organizacijsko područje TA.

[4] Termin praktičar u ovom Kodeksu obuhvaća sve članove/ice UTA koji za razumijevanje i poticanje promjene u pojedina, parova i grupa kao model koriste koncepte TA i/ili drugih pravaca.

[5] Klijent je svaki korisnik (pojedina, grupa ili organizacija) profesionalne usluge člana/ice UTA.

PODNOŠENJE PRIJAVE

4.5. U slučaju pritužbe na člana UTA-e podnositelj pritužbu podnosi etičkom povjereniku pismenim putem. Podnositelj pritužbe dužan je platiti trošak disciplinskog postupka u iznosu od 70€ te priložiti potvrdu o plaćanju uz pismenu pritužbu.

4.6. Ukoliko se pritužba podnosi e-mailom, podnositelj treba priložiti skeniranu vlastoručno potpisanu pritužbu.

4.7. Etički povjerenik dužan je u roku od mjesec dana sastaviti Etičko povjerenstvo i započeti disciplinski postupak.

4.8. Etičko povjerenstvo u najkraćem roku treba obavijestiti člana da je protiv njega upućena pritužba, te mu šalje kopiju pritužbe.

MEDIJACIJA

4.9. Etičko povjerenstvo saslušat će zasebno obje strane te ih nakon toga pozvati da zajedno prisustvuju medijacijskom razgovoru. Ukoliko na medijacijskom razgovoru obje strane nađu zajednički dogovor, disciplinski postupak se prekida. Ukoliko dogovor nije postignut, kreće disciplinski proces. Ukoliko se podnositelj pritužbe ne odazove na medijacijski postupak, smatra se da je odustao od pritužbe. Ukoliko se član na kojeg se pritužba odnosi ne odazove na medijaciju, smatra se da medijacija nije uspjela i kreće se u disciplinski proces.

4.10. Etički povjerenik piše zaključak o ishodu medijacije kojeg potpisuju svi članovi etičkog povjerenstva.

DISCIPLINSKI PROCES

4.11. Etičko povjerenstvo sastaje se i donosi odluku o tome je li prekršen etički i profesionalni kodeks, te odlučuje o daljnjim mjerama.

4.12. Etičko povjerenstvo, kako bi donijelo konačnu odluku, po potrebi može:

- a) ponovo tražiti saslušanje bilo koje strane u procesu,
- b) tražiti zajedničku superviziju za troje članova etičkog povjerenstva
- c) posavjetovati se s Etičkim savjetnikom EATA-e.

UTA iz sredstava uplaćenih prilikom podnošenja pritužbe snosi trošak jedne supervizijske seanse u trajanju od 2 sata. Ukoliko postoji potreba za daljim supervizijama, članovi etičkog povjerenstva taj trošak snose sami.

4.13. Povjerenstvo donosi zaključak najkasnije 3 mjeseca od zaprimanja pismene pritužbe.

4.14. U izvješću etičko povjerenstvo može zaključiti sljedeće:

- (a) da je pritužba razriješena na odgovarajuće zadovoljstvo obje strana;
- (b) neće se poduzimati daljnji koraci ili snositi posljedice;
- (c) da je član na kojeg se pritužba odnosi dužan u roku od 2 mjeseca započeti supervizijski proces, te se određuje minimalni broj supervizijskih sati.

4.15. O svom zaključku etičko povjerenstvo treba obavijestiti obje strane u roku od tjedan dana od donošenja zaključka.

SUPERVIZIJSKI PROCES

4.16. Član kojemu je određena supervizija, treba u što kraćem roku obavijestiti etičkog povjerenika kojeg je supervizora odabrao, a sam proces supervizije treba započeti najkasnije 2 mjeseca nakon donošenja zaključka etičkog povjerenstva. Odabrani supervizor mora biti PTSTA ili TSTA, te mora biti član EATA-e.

4.17. Etički povjerenik šalje odabranom supervizoru kopiju zaključka etičkog povjerenstva, te ga poziva na sklapanje trostrukog ugovora. Etički povjerenik tražiti će od supervizora da napiše pismeno izvješće etičkom povjereniku kada supervizant odradi minimalni broj supervizija ili najkasnije 6 mjeseci od prve supervizije. U svom izvješću supervizor navodi nešto od sljedećeg:

- a) supervizant je odradio propisan broj supervizija i nije potrebna daljnja supervizija,
- b) supervizant je odradio minimalni broj supervizija, ali je potrebna daljnja supervizija (navodi minimalni broj sati, te se dogovara rok za novi izvještaj)
- c) supervizant nije prisustvovao supervizijama ili nije surađivao tijekom supervizija.

4.18. Nakon dobivenog izvještaja supervizora, etički povjerenik piše zaključak u kojem u slučaju da je supervizor izvijestio o a) ili b) supervizant nastavlja biti član UTA-e. Ukoliko je supervizor izvijestio o c) ishodu, supervizantu se prekida članstvo u UTA-i. Kopije ovog zaključka šalju se supervizantu i predsjedniku UTA-e.

4.19. Pritužba i svi zaključci doneseni tijekom ovog procesa čuvaju se u tajništvu UTA-e pod rednim brojem slučaja (npr. 01/2015.).

Članak 5.

Žalba na rad ili zaključke etičkog povjerenstva UTA-e podnosi se etičkom savjetniku EATA-e u skladu sa pravilima EATA-e.

